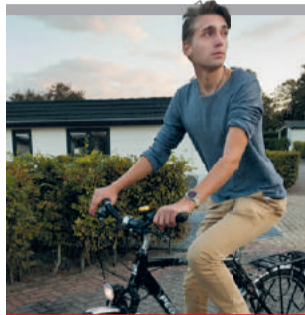

Mare

'Huizinga was niet bang voor het grote gebaar'

Pagina 6 en 7

Veertig kilometer fietsen en 600 euro lappen voor een gedeelde caravan

Pagina 3

Japanse pensionado's zijn crimefighters: 'UW VOORLICHT IS KAPOT!'

Pagina 9

Kaarten in het café en bijklussen als figurant: 'Waar blijft de jenever?'

Pagina 11

Betast en beschadigd

Onderzoek naar seksuele intimidatie onder studenten

Ongewenste aanrakingen, gedwongen striptease-acts en verbale intimidatie: op de sociëteit ligt seksueel overschrijdend gedrag op de loer, met soms psychische klachten tot gevolg. 'Aan borsten en billen zitten, is juist niet normaal.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Het had een leuke en gezellige avond moeten worden, maar voor Samantha (22, filosofie) kreeg een schuimfeest op Catena een bittere nasmaak. Ze stond een stukje van haar vrienden vandaan te dansen en had al wat drankjes op, toen ze door het opkruipende schuim nog net een jongen naast zich kon ontwaren. 'Ineens voelde ik dat z'n hand helemaal onder mijn shirt ging en kneep hij in mijn borst.'

Het gebeurde in een *split second*, maar in een reflex wist Samantha hem van zich af te duwen, waarna ze geschrokken haar vrienden opzocht. De rest van de avond hield ze hem op afstand in de gaten, tot hij naar huis ging.

'Het was een doelbewuste actie, waar geen oogcontact of gesprek aan vooraf is gegaan', zegt Samantha. 'Dat vind ik heel heftig.' Ze kende hem ook niet van Catena, maar had hem weleens gezien op andere verenigingen. Naar

het bestuur is ze niet gegaan. 'Als je lid bent, ben je minder geneigd melding te doen. Je wil geen heisa maken bij mensen die je kent.'

Oud-psychologiestudent Claire (25) maakte op een van de gezelligheidsverenigingen een soortgelijk incident mee. 'Ik had een vriend bij een herendispuut en stond met een van zijn dispuutsgenoten te dansen. Opeens gleed zijn hand in mijn broek en de andere onder mijn shirt', vertelt Claire. Ook deze aanranding gebeurde in razend tempo, al hadden anderen het volgens haar gemakkelijk kunnen zien. Ze vertelde het voorval niet aan het verenigingsbestuur, maar om een andere reden dan Samantha. 'Ik had niet het vertrouwen dat je wordt gehoord. De jongen die aan me zat was namelijk net bestuur-af. Dat moet dan het goede voorbeeld geven.'

Er is nog erg weinig onderzoek gedaan naar seksueel grensoverschrijdend gedrag onder studenten, concludeert masterstudent criminologie Nicole Verolme (23). 'In de MeToo-discussie is het zelden aan bod gekomen, terwijl het in het studentenleven misschien wel het meest gebeurt', zegt ze.

En dus besloot Verolme er zélf onderzoek naar te doen.

Behalve met politie en universiteit sprak ze vijftien studenten die hun ervaringen als seksueel grensoverschrijdend betitelen. Uit de voorlopige resultaten van haar master-scriptie blijkt dat slechts een klein deel van de slachtoffers tussen de 18 en 24 jaar aangifte doet bij de politie. Volgens Verolme komt dit omdat slachtoffers niet altijd weten dat aangifte een mogelijkheid is, of omdat ze het moeilijk vinden om over de gebeurtenis te praten. 'Ook zeggen sommigen dat ze het niet te groot willen maken of het leven van de dader niet willen verpesten.'

Ook Samatha en Claire deden geen aangifte. Het is vechten tegen de bierkaai, vindt Claire. 'Ik ben lid van een dispuut dat bekendstaat om haar vrijpostigheid. Mannen denken daardoor kennelijk dat ze aan me kunnen zitten. Het gebeurt zo vaak dat ze in mijn billen knijpen of andere dingen proberen, dat ik soms denk dat het aan mij ligt. Ik ben mijn vertrouwen in mannen totaal verloren.'

Leidse wijkagent Dennis Perdok staat in nauw contact met de studentenverenigingen en ontkracht het idee dat aangifte geen zin heeft.

'Elke aangifte wordt behandeld.' Wie liever geen aangifte doet, maar het incident wel wil melden, kan de naam van de verdachte achterlaten. 'Het verslag komt dan in het systeem te staan zonder dat er iets mee wordt gedaan', vertelt Perdok. 'Stel dat de naam van de verdachte later opnieuw wordt genoemd door een ander slachtoffer, kan de politie weer contact opnemen met het eerste slachtoffer en diegene vragen alsnog aangifte te doen.'

Milou (22, bètastudent) heeft na een incident op een gezelligheidsvereniging wel aangifte gedaan. Ze wil alleen zeggen dat het ging om ongewenste aanrakingen bij de borsten. 'Ik had die borrelavond al duidelijk laten weten dat ik niet van zijn aandacht was gediend, maar een uur later kwam hij weer terug'. Meteen nadat hij haar had betast, stapte Milou naar het verenigingsbestuur. Daarop werd de jongen het pand uitgezet.

Een dag later werden Milou en de dader apart door het bestuur gehoord. De jongen kreeg een schorsing van twee weken, maar doordat hij in beroep ging en het reces naderde, werd die verkort tot één week. Voor Milou genoeg reden zich tot de Raad van Beroep te wenden. 'Maar toen bleek dat

alleen degene die de straf krijgt in beroep kan', vertelt Milou. Een maand later stelde Milou het bestuur ervan op de hoogte dat ze aangifte ging doen bij de politie. 'Dat begrepen ze wel.'

Maar al snel merkte ze dat het steeds minder goed met haar ging. 'Ik was heel erg bang voor hem en zijn dispuut, dus als ik op de borrel was, stond ik de hele tijd in de richting van die jongen zodat ik hem in de gaten kon houden. Als ik naar de wc of de bar ging, liep een dispuutsgenoot mee. Maar ook thuis en op de universiteit was ik continu op mijn hoede. Studeren lukte steeds minder goed en uiteindelijk zelfs helemaal niet meer.'

Milou onderging een EMDR-behandeling voor traumaverwerking. 'Mijn psycholoog zei dat ik voorlopig niet meer naar de borrels moest gaan. Ik ben toen negen maanden niet geweest.'

De jongen heeft Milou op last van de officier van justitie bijna 1300 euro boete moeten betalen voor geleden immateriële schade en weggegooid collegegeld. De officier schrijft dat 'dit feit als aanranding op zijn documentatie komt te staan'. 'Ik heb een jaar lang last gehad van de gebeurtenis', aldus Milou. 'Inmiddels gaat het weer goed en voel ik me weer veilig.'

> Verder lezen op pagina 3

Filosofiestudent Samantha bezoekt geen schuimfeesten meer sinds ze er werd betast. 'Ineens voelde ik een hand onder mijn shirt.'

Kinderlokkers

DOOR BART BRAUN Het is makkelijk om de schouders op te halen over de kamernood-actie van de SP-jeugd (zie pagina 4). Een handjevol zenuwachtige jongeren, het babyvet nog op de wangen, marcheerde naar het Bestuursbureau, maar had niet even gebeld of er ook wel iemand van het college van bestuur zou zijn. Die waren er niet, en dus ging Rood Leiden weer weg.

Wat echter interessant is, is dat ze bij de universiteit kwamen klagen, in plaats van bij de gemeente. Op papier gaat die laatste namelijk over wonen, en de universiteit helemaal niet.

In de praktijk is het precies andersom: de universitaire kinderlokkers proberen overall ter wereld studenten te ronselen. Vervolgens staan die in de stromende regen op de camping, moeten ze ergens in de polder in een schuur slapen, of keren ze na wekenlang vruchteloos zoeken terug naar hun vaderland.

Er is niet alleen te weinig woonruimte voor al die *internationals*, er is ook te weinig universiteit. Het aantal studenten stijgt snel, de hoeveelheid geld langzaam, en dus lopen docenten – en het zo vaak vergeten ondersteunend personeel – steeds meer op hun tandvlees (zie pagina 8). Het ministerie van Onderwijs gooide er met Prinsjesdag nog een kortinkje bovenop, en dat was voor sommige leden van het personeel de druppel die de emmer deed overlopen. Actie!

Deze week waren er openbare colleges, vrijdag is er een overwerk-middag in het Lipsius waar docenten de werkdruk zichtbaar willen maken. Niet bepaald dingen die een siddering door Den Haag laten gaan, maar alle begin is moeilijk. En iedereen heeft het veel te druk om te kunnen demonstreren tegen de drukte, natuurlijk.

Het zijn acties met ruime en nadrukkelijke steun van de universiteitsbestuurders. Gericht tegen het ministerie, want op papier gaat die over het geld voor onderzoek en onderwijs. Maar in de praktijk is het toch ook de universiteit die over de werkdruk gaat, centen verdeelt en vliegtuigladingen vol buitenlandse studenten laat aanrukken?

Sure, de universiteiten hebben wat gemopperd, de afgelopen jaren. Gezeurd om meer geld. Altijd met dezelfde mantra: als je een kenniseconomie wil, moet je er ook in investeren. Dat is natuurlijk ook zo, maar niet een van de bazen stond woedend op.

Niemand riep: 'Mevrouw de minister, uw beleid dwingt ons welhaast tot het uitbuiten van dakloze twintigers. Uw regels plegen roofoverval op onze medewerkers en daarmee ook hun gezinnen. Wij werken daar niet aan mee.' Ze werkten maar al te graag mee, en nu de wal het schip lijkt te gaan keren, demonstreren ze maar al te graag mee met hun personeel.

Misschien toch nog maar eens naar die SP-jongeren kijken?

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15.000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun braun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl

Medewerkers
Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit de Roij · Benjamin Sprecher · Daniëlle Tuk
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving Marcel van den Berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle gaag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Volgende week geen Mare

Vanwege de viering van Leidens Ontzet zal er volgende week geen krant verschijnen. *Mare* 5 komt uit op 11 oktober.

Internationalisering

Veel problemen van Nederlandse universiteiten ontstaan omdat bestuurders niet rustig thuis kunnen zitten. Voortdurend reizend van het ene continent naar het volgende zien ze allerlei dingen die zij, gelijk peuters in de speelgoedwinkel, ondanks volstrekt andere historische en maatschappelijke contexten, ook willen hebben. Vervolgens feliciteren ze elkaar (en zichzelf) met absurde pogingen om hun instellingen tot 'wereldspelers' te maken door vreemde ideeën te implementeren en daarvoor unieke studies, prestigieuze leerstoelen en onvervangbare collecties op te offeren. De opgefokte internationalisering komt door het kinderachtige streven om te worden als iemand anders. Alleen vliegtuigmaatschappijen en reclamebureaus hebben daar baat bij.

Universiteiten zijn echter altijd internationaal geweest, omdat jongeren op zoek naar kennis en verdieping vanouds aangetrokken worden door faciliteiten en individuen die maar op één plaats bestaan. Andreas Gryphius (1616-1664), een van de grootste Duitse dichters van de zeventiende eeuw, die de ervaringen van zijn generatie in de Dertigjarige Oorlog in onvergankelijke verzen gegoten heeft, studeerde zes jaar in Leiden. Hier raakte hij bevriend met zijn landgenoot Christian Hoffmann von Hoffmannswaldau (1616-1679), een andere grondlegger van de barokpoëzie, toen iedereen de zojuist ter plekke verschenen *Discours de la méthode* van Descartes bediscussieerde, en vertaalde Vondel. Niemand weet of Gryphius de colleges Bijbels Aramees volgde, die mijn voorganger Constantijn L'Empereur, geboren te Bremen, getuige oude roosters destijds gaf, maar het idee voor zijn meesterzonnent *Die ewig helle Schar* kreeg hij vast bij zonsopgang op het strand van Katwijk.

Decanen en rectoren zouden ontspannener aankijken tegen de eeuwige, oncontroleerbare wisseling van bloei en neergang door te stoppen met het drukke gedoe en op *vanitas*-gedichten uit die periode te mediteren, met een schedel, een brandende nachtkaars en een overrijpe granaatappel op hun designerbureaus.

In plaats van het academische tafelzilver in de uitverkoop te gooien als een winkel op het punt van faillissement, om door steeds lagere intellectuele drempels alsmaar grotere massa's aan te lokken, moeten ze het hebben van studenten die weten wat ze willen en bereid zijn om voor een bepaald iemand of een zeldzame opleiding de nodige moeite op zich te nemen: beurzen regelen, naar het buitenland verkassen, zich in een nieuwe taal bekwamen.

Er komen mensen met geweldige cv's voor Leidse colleges die verder nergens in Europa gegeven worden (en die bureaucraten elk jaar willen afschaffen), maar men ondersteunt eerder zuipevenementen dan huisvesting.

Het is de essentie van wetenschappelijke vorming om in uiteenzetting met verschillende benaderingen de eigen stijl te vinden. Dat vergt persoonlijkheid alsmede een rijkgeschakeerd en mondiaal complementair onderwijslandschap.

De klassieke curricula in Oxford bieden een brede, ietwat speelse scholing van verwerken, samenvatten en argumenteren in het gewaad van een pittige discipline studie met ruime aandacht voor primaire bronnen (ik viel toen meer op door in undergraduate-essays voetnoten te gebruiken dan door wekelijks Shakespeare-sonnetten en politieke speeches in het Latijn en Grieks te vertalen).

Duitsland heeft dankzij het Protestantse *Bildungsbürgertum* en de idealistische filosofie een grotere waardering voor hermeneutische vraagstukken bezijden het vierkante millimeterwerk dan de Angelsaksische wereld. Aan de Vaticaanse speciaalinstellingen ontvangen masterstudenten op tentamens vaak hele A4-jes nauwkeurig commentaar, om sterk uiteenlopende niveaus op peil te krijgen, en wordt de voertaal geregeld pas tijdens de eerste bijeenkomst vastgesteld.

Nederland had een illustere traditie van filologische opleidingen op een stevige empirische no-nonsense grondslag, die Leiden ooit tot het Mekka van de talen maakte – voordat men 'excellent' wilde worden. Mijn belevenissen in al deze culturen probeer ik door te geven, zodat anderen die met hun biografieën kunnen verbinden.

Dat universiteiten heterogeen moeten blijven, betreft ook het personeel. Door jarenlange inteelt lijken sommige vakgroepen op open instellingen, maar diversiteitsafdelingen zouden overbodig zijn als men steeds internationaal de beste staf zou benoemen. Die hoeft men niet te dwingen om zich suf te schrijven met subsidieaanvragen; men mag wel eisen dat ze fatsoenlijk Nederlands leren en de geest van hun nieuwe werk- en leefomgeving appreciëren. Een onverwisselbaar landelijk karakter is, zoals me op mijn niet weinige batavofiele momenten bewust wordt, de beste bijdrage aan de internationale wetenschap.

HOLGER GZELLA is hoogleraar Hebreeuwse en Aramese taal- en letterkunde

Column

‘Natuurlijk is dit geen oplossing’

Veertig kilometer fietsen en 600 euro betalen voor een gedeelde stacaravan

De Duitse student psychologie Stefan Wizke fietst elke dag twintig kilometer op en neer naar zijn bungalow net buiten Noordwijkerhout. *Mare* fietste met hem mee. ‘Ik heb het alleen maar gedaan omdat ik echt niet anders kon.’

DOOR SUSAN WICHGERS De tocht begint bij de faculteit Sociale Wetenschappen, waar Stefan Wizke (20) psychologie studeert. Hij heeft geluk dat fietsen een hobby van hem is, zegt hij, want dagelijks veertig kilometer afleggen is nogal wat.

Hij woont in een bungalow op Recreatiepark Noordwijkse Duinen, een tijdelijke noodoplossing van de universiteit om internationale studenten te huisvesten. ‘De universiteit noemt het een oplossing, maar dat is het natuurlijk niet. Ze doen dit alleen om te kunnen zeggen dat ze iets voor internationale studenten doen’, denkt Wizke.

‘Ik heb het aanbod genomen omdat ik echt niet anders kon.’ Hij kampeerde eerst in een tent op camping Stochemhoeve, maar het onweer werd hem teveel.

Hij fietst via Warmond naar Noordwijk. ‘We zijn nu ongeveer halverwege’, gokt Wizke net voor Noordwijk. Aan de linkerkant van het fietspad schijnt de zon, rechts daagt er een donkere wolk. ‘Laatst is mijn rugzak gestolen in de trein, vertelt hij. ‘Toen heb ik dit linnen tasje gekocht. Vorige week fietste ik terug naar de camping met mijn laptop in dat tasje toen er ook zo’n wolk

verscheen, en het opeens heel hard ging regenen en waaien.’

Wizke demonstreert hoe hij zijn laptop beschermt tegen de regen, het schouder tasje tegen zich aan klappend. ‘Dat was een ellendige tocht, ja.’

Als het weer heel slecht is, kan hij met de bus. Op vier kilometer afstand ligt een bushalte. ‘Maar het kost acht euro om heen en weer te gaan, en ik doe er fietsend net zo lang over.’

Hij voelt zich ‘echt in de steek gelaten’ door de universiteit. Volgens hem ziet de universiteit internationale studenten zonder huisvesting als één geheel en is er geen aandacht voor de persoonlijke verhalen. ‘Maar er zit ook een positieve kant aan deze ervaring. Het geeft me veel zelfvertrouwen, ik kom er straks beter uit.’ Oftewel: *what doesn't kill you makes you stronger*.

‘Nu begint het leuke deel’, zegt Wizke als hij de duinen opklimt. ‘Geen zorgen, straks gaat het ook weer naar beneden. Je went eraan. Het doet me denken aan een steenfabriek waar ik twee maanden werkte: elke dag was ik tien uur lang stenen aan het verpletteren. Eerst vond ik het vreselijk, maar op een gegeven moment krijg je er een bepaalde routine in en is het makkelijker vol te houden.’

Vlak achter het natuurgebied Hollands Duin ligt het recreatiepark met de bungalows. ‘Nou, welkom. De meeste mensen komen hier voor hun plezier, ik woon er. Mijn familie maakt er grapjes over: wat zit je nou te zeuren, je bent daar altijd op vakantie.’

Stefan Wizke: ‘Ik voel me echt in de steek gelaten door de universiteit’. Foto Taco van der Eb

De bungalow doet meer denken aan een stacaravan zonder wielen dan aan een ‘vakantiewoning’. Wizke woont er met twee anderen, en er is nog een ander huisje met vier vrouwen. De slaapkamers delen ze: Wizke is de enige gelukkige met een eigen kamer. Per persoon moeten ze ruim 600 euro per maand betalen.

‘En internet en de wasmachine kosten ook nog extra geld.’

Eind oktober sluit het park. Wat hij daarna gaat doen, weet Wizke nog niet. Voor de zekerheid heeft hij zich ingeschreven voor universiteiten in Duitsland, waar hij dan dit semester nog zou kunnen aansluiten.

‘Maar ik hoop hier een kamer te

vinden. Afgezien van deze situatie vind ik Leiden een hele leuke stad, en het onderwijs is van hoog niveau. Dit probleem moet worden aangepakt. Ook als ik straks een plek vind, ga ik daarvoor strijden. Ik wil voorkomen dat internationale studenten zoals ik volgend jaar weer in deze situatie belanden.’

‘Dit is het verenigingsleven, dacht ik’

> Vervolg van de voorpagina

Wijkagent Dennis Perdok erkent dat het lastig te bepalen is wat wel en niet onder aanranding valt. Indien het Wetboek van Strafrecht geen uitsluiting geeft, is de manier waarop het slachtoffer het ergste doorslaggevend. ‘Veel gebeurt in een grijs gebied. Maar als iets over iemands persoonlijke grens heen gaat, is het grensoverschrijdend. De ontvanger bepaalt.’

Niet alleen vrouwen zijn de dupe van seksueel grensoverschrijdend gedrag, bewijst Jeroen (23, student van de faculteit Geesteswetenschappen). Hij zat in het bestuur met twee meiden van de studievereniging, van wie er een niet van hem kon afblijven. ‘Ze was ouder dan ik. Het ging niet om één incident, maar het gebeurde constant. Ze kneep in mijn billen en spieren, kroelde door mijn haar en beet me soms bij mijn gezicht. Ik werd daar heel ongemakkelijk van. Het gebeurde nooit als ze alleen waren, maar juist met anderen in de buurt, op feestjes of in de bestuurskamer. ‘Daardoor dacht ik dat ik het niet vervelend moest opvatten.’

Dat geldt ook voor Kyra (24, hbo-student), die al jaren van dezelfde jongen seksuele uit-

spraken te horen krijgt. ‘Ik sta naast hem op de borrel, dus ik spreek hem weleens. Dan kijkt-ie vaker naar mijn borsten dan in mijn ogen, slaat me geregeld op mijn kont en zegt dat hij seks met me zou willen hebben en me wil motorboten (met het gezicht tussen de borsten bewegen, red.). Ik denk dat hij zich van geen kwaad bewust is. Ik neem zijn gedrag op de koop toe, maar eigenlijk is het ernstig dat ik dit gedrag als normaal beschouw. Het zou niet moeten kunnen.’

Samantha wil sinds het incident op Cate-na nooit meer naar een schuimfeest. Maar eerder, toen haar studententijd in 2014 nog goed en wel moest beginnen, werd ze ook al geconfronteerd met een vervelende ervaring.

‘Tijdens de kennismakingstijd op roeivereniging Asopos was er een bonte avond. Elk vrouwenroeiclubje moest om de beurt het podium van de sociëteit betreden om daar op opzweepende muziek een striptease-act te doen, tot je in je ondergoed stond. Toen er nog een ander groepje aan de beurt was, zeiden wij tegen elkaar dat we het niet gingen doen. Maar we deden het toch. De soos zat vol, er werd bier naar ons gegooid en we werden uitgejoeld door de leden. Je wil wel

weigeren, maar de druk is zo hoog dat je niet kan. Toen ik toch probeerde het podium af te komen, werd ik tegengehouden.’

Na een jaar werd ze lid-af. ‘Als ik eraan terugdenk vind ik het heel gek dat zoiets gebeurt. Uit mezelf zou ik zoiets nooit doen. Maar dat ene jaar ging ik er in op. Dit is het verenigingsleven, dacht ik.’

Ook Kyra beschouwt haar ervaringen ‘als onderdeel van de studentencultuur’. ‘Je weet dat er in het studentenleven dingen kunnen gebeuren. Dat ik er niet meer van opkijk, ligt aan de cultuur die er heerst.’

Perdok vindt alle genoemde incidenten seksueel grensoverschrijdend.

‘Mijn ervaring is dat het normaal wordt gevonden om ongevraagd aan borsten en billen te zitten en dat daardoor geen aangifte wordt gedaan. We moeten naar een culturomslag waarin dit niet meer als normaal wordt gezien.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

De namen Samantha, Claire, Milou, Jeroen en Kyra zijn gefingeerd. Hun echte namen zijn bij de redactie bekend.

Hoe vaak gebeurt het?

Eind juni kwam naar buiten dat een bestuurslid van Quintus wegens seksueel wangedrag zijn functie neerlegde. Het interne onderzoek naar de gebeurtenissen loopt nog, zegt het Quintus-bestuur. Hoe vaak seksueel grensoverschrijdende handelingen onder studenten voorkomen, is moeilijk te zeggen. De politie heeft daar geen cijfers van. Wel blijkt uit het rapport ‘Seksueel grensoverschrijding en seksueel geweld’ (2017) van Kenniscentrum Seksualiteit Rutgers dat 53 procent van de vrouwen en 19 procent van de mannen ‘minder vergaande seksuele handelingen’ hebben meegemaakt zoals onge-

wild zoenen en ongewenste aanrakingen. Voor jongeren onder de 25 jaar geldt dat 11 procent van de meisjes en 2 procent van de jongens minstens één keer in zijn leven is gedwongen om seksuele dingen te doen tegen de wil in.

Studenten die seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt en hier niet mee naar de politie willen, kunnen zich ook wenden tot de vertrouwenspersonen Ongewenst Gedrag Piet de Boer of Maaïke Mentink van de Universiteit Leiden. Zij kunnen advies geven over eventuele vervolgstappen, ondersteuning en eventuele nazorg verlenen.

Maretjes

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. *Engels, 4havo. Engels, brugklas Speciaal Voortgezet onderwijs. *Engels, brugklas anderstaligen. *Nederlands, 3havo. *Nederlands, brugklas vmbo-TL. Nederlands, 2mavo-havo. Nederlands, 3mavo. Nederlands, 2vmbo. Nederlands, 2hbo, onderzoeksverslagen maken. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: Engels, 3mavo. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Huishoudelijke hulp gezocht in het centrum van Leiden. Je werkt tweeënhalf uur per week en krijgt betaald uit een PGB (wit, dus). Interesse? Mail voor meer informatie naar mariekeharmen@casema.nl.

Maretje Extra

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Aantrekkelijke bijbaan Marketing & Communicatie Ben jij op zoek naar een uitdagende bijbaan op het gebied van marketing & communicatie? Kun jij met jouw teksten lezers overtuigen, informeren en tot actie aanzetten? Voor gedreven en ambitieuze hbo- of wo-studenten die minimaal 12 uur per week beschikbaar zijn heeft Qompas de ideale bijbaan. Binnen het onderwijsteam van Qompas ga jij invulling geven aan het marketing- en communicatieplan om onze klanten in het middelbaar onderwijs (met name decanen, mentoren en directieleden) aan ons te binden door middel van social media, nieuwsbrieven en verdiepende artikelen. Bij Qompas, gevestigd in Leiden, werken circa dertig bevlogen en enthousiaste collega's. Wij begeleiden al meer dan twintig jaar leerlingen bij hun profiel-, studiekeuze en loopbaanoriëntatie in het voortgezet onderwijs (van vmbo, havo tot vwo). Studenten en pas afgestudeerden helpen we bij het vinden van een juiste masterstudie, stageplaats, traineeship of eerste baan. De sfeer is collegiaal en er is veel ruimte voor eigen inbreng. Geïnteresseerd? Stuur je cv met korte motivatie naar hrm@qompas.nl Voor meer informatie: Alexis Eustatia (071) 581 55 81.

Nieuws

Negatief bsa

Studenten die een negatief bindend studieadvies krijgen, kiezen er vervolgens meestal voor om dezelfde opleiding een universiteit verderop te gaan doen. Dit melden twee onderzoekers van de Vrije Universiteit in een interview met onderwijswebsite *ScienceGuide*. De onderzoekers vergeleken studenten van de faculteit Economie en Bedrijfskunde van de UvA. Meer specifiek: ze vergeleken de groep die net wél werd weggestuurd met de groep die met de hakken over de sloot mocht blijven. Tachtig procent van de mensen die werden weggestuurd, volgde een jaar later dezelfde of een vergelijkbare opleiding. 'Als het mechanisme achter het bindend studieadvies moet zijn dat je studenten naar een beter passend programma begeleidt, dan zien we daar in ieder geval niets van terug', concluderen de onderzoekers dan ook droogjes. Wat gebeurt er vervolgens op die nieuwe opleiding? Die halen de overstappers in de regel gewoon. Er is eigenlijk geen verschil met de studenten die wel nog net binnen wisten te blijven.

Nieuwe decaan FSW

Hoogleraar scientometrie Paul Wouters treedt per 1 januari 2019 aan als nieuwe decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen. Dat heeft de universiteit dinsdag bekend gemaakt. Wouters vervangt de huidige decaan, Hanna Swaab, nu haar tweede termijn afloopt. Swaab blijft wel verbonden aan de faculteit, als hoogleraar Neuropedagogiek en Ontwikkelingsstoornissen.

Ruzie bij LSVb

De studentenbelangorganisatie LSVb en de voorzitter daarvan, de Amsterdamse studente Geertje Hulzebos, hebben ruzie. Hulzebos verklaarde in diverse media dat het vertrouwen in haar is opgezegd, dat ze niet meer bij haar werkmail en -telefoon mag komen, en dat ze daarom is opgestapt. Zij zou te activistisch bezig zijn geweest, terwijl de rest van het bestuur van de Landelijke StudentenVakbond meer van het overleg was. De taken van Hulzebos worden voorlopig waargenomen door vicevoorzitter Carline van Breugel. Die benadrukte in de berichtgeving juist dat het vooral om een samenwerkingsprobleem gaat.

Platform voor promovendi

De faculteit Sociale Wetenschappen wil een PhD-platform. De promovendi van de faculteit organiseerden zich al, en hadden ook al overleg met de dean van de Graduate School. Dat overleg wil het faculteitsbestuur graag institutionaliseren, door middel van een reglement, functieomschrijvingen en een klein budget, om 'een vanzelfsprekende toegang tot de decaan te verschaffen'. Het voorstel legden ze vorige week donderdag voor aan de faculteitsraad, die positief reageerde.

Binnen de universiteitsraad waren eerder zorgen uitgesproken dat een PhD-platform een extra medezeggenschapsorgaan zou worden. In het huidige voorstel van de faculteit staat specifiek vermeld dat de promovendi geen medezeggenschap krijgen.

Aandacht voor stervenszorg

Onderzoekers van Leyden Academy on Vitality and Ageing onderzochten hoeveel aandacht er wordt besteed aan stervenszorg bij Nederlandse geneeskundeopleidingen. Het aanbod wisselt sterk per opleiding, maar overal wordt het onderwerp onderbelicht, zo concluderen ze. De zorg rond het einde van het leven van een patiënt is bij iedere opleiding verweven in het curriculum, als onderdeel van andere vakken. Slechts één faculteit biedt een keuzevak over dit specifieke onderwerp aan. De onderzoekers pleiten voor een stevigere inbedding van 'end-of-life care' in de geneeskundeopleidingen.

Niet chic, wel onafhankelijk

Onderzoek wel betaald, maar niet bepaald door sigarettenfabrikant

Tabaksfabrikant Philip Morris financiert onderzoek naar het verband tussen sigarettensmokkel en terrorisme, schreef *NRC Handelsblad*. Leidse terrorisme-onderzoeker Bart Schuurman is boos op de suggestie dat hij zijn wetenschappelijke integriteit te grabbel heeft gegooid.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN *NRC Handelsblad* meldde dat Philip Morris onderzoek financiert over sigarettensmokkel en terrorisme, terwijl al eerder is aangetoond dat deze link discutabel is. Het bedrijf hoopt echter dat er een verband tussen terrorisme en sigarettensmokkel kan worden aangetoond, en overheden harder tegen die handel gaan optreden. Er worden namelijk

veel sigaretten illegaal verhandeld: jaarlijks 44,7 miljard stuks, negen procent van het totaal, en dat kost de industrie geld.

Terrorisme-onderzoeker Bart Schuurman van het Institute of Security and Global Affairs werkte mee aan een van deze onderzoeken: het rapport *Who are the European Jihadis?* dat is uitgevoerd door denktank Globsec uit Slowakije. Het onderzoek ging over het mogelijke verband tussen criminaliteit en jihadistisch terrorisme in Europa.

'Een onderzoeksvraag was vooral van belang: of de terroristen eerder betrokken waren geweest bij sigarettensmokkel', aldus *NRC*.

Dat is niet waar, reageert Schuurman. 'Kijk, als je kritisch bent: prima. En als het mij dan niet goed uitkomt, is dat maar zo. Maar het moet wel kloppen. We werken met meer dan

120 vragen over de mogelijke criminele antecedenten van terrorismeverdachten. Daarvan gaan er twee over illegale handel, en dat is breed gedefinieerd. Er gaan er nul over sigaretten. Wij hebben gekeken naar mensen die in 2015 in Nederland waren gearresteerd op verdenking van betrokkenheid met terrorisme. Aan de hand van die vragen zijn we gaan uitpluizen of deze mensen criminele antecedenten hadden, en wat die precies waren. Daarbij zat ook illegale handel. Maar het gaat over veel meer: persoonskenmerken, of ze deel uitmaakten bij criminele netwerken, of hun familie betrokken was, geweldsdelicten, vermogensdelicten', somt hij op.

'Nu is het stuk geschreven alsof ik wist dat die financierder een grote stempel op het onderzoek zelf drukte, en dat ik dan toch zeg: la-

ten we het doen.' Dat is niet waar, benadrukt hij, en hij is boos op de suggestie. 'Als ik een ding serieus neem, is het mijn wetenschappelijke reputatie.'

Hij vindt Philip Morris ook niet de 'chicste investeerder', maar hij vond dat er genoeg afstand was.

'Onze facturen gaan naar Globsec, niet naar Philip Morris. Zolang het ons onderzoek niet stuurt, dan vond ik het niet zo'n probleem. Maar goed, daar hebben we misschien wel wat lichtvoetig over nagedacht.'

Hij staat wel achter het onderzoek. 'Dat staat wel goed in het stuk. Ik ben er echt niet blij mee dat zo'n bedrijf met dit soort resultaten aan de haal gaat om te lobbyen. Maar het onderzoek is met zorg gedaan. En we laten ons echt niet beïnvloeden door externen om een link met sigarettensmokkel te vinden.'

DUO is (haast) onbereikbaar

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is zeer slecht bereikbaar. Wachttijden van meer dan een half uur komen vaak voor en de dienst gooit vanwege de drukte soms zelfs de hoorn op de haak. De Nationale Ombudsman en de Tweede Kamer pikken het niet langer.

Ombudsman Reinier van Zutphen heeft een brief gestuurd naar minister Van Engelshoven van Onderwijs waarin hij de gebrekkige communicatie met de dienst aan de kaak stelt.

'De laatste maanden heb ik opvallend veel klachten van studenten ontvangen over de slechte telefonische bereikbaarheid van DUO', schrijft Van Zutphen. 'Het baart mij zorgen dat klachten hierover blijven terugkomen, aangezien studenten in 2017 ook al moeite hadden om DUO te bereiken.'

'Op extreem drukke momenten krijgen zij te horen dat alle medewerkers in gesprek zijn en wordt hen verzocht om het op een ander tijdstip nog eens te proberen, waarna de verbinding wordt verbroken', aldus de Ombudsman.

'Wanneer de studenten wél tot de wachtrij worden toegelaten moeten zij vaak dertig minuten tot een uur wachten voordat zij een medewerker te spreken krijgen.'

In 2018 kwam er een nieuwe Mijn-DUO-website. Dat zou de noodzaak tot telefonisch contact moeten verminderen, met als gevolg kortere wachttijden. DUO geeft zelf toe dat

dat niet is gelukt, aldus Van Zutphen.

Medewerkers moeten nog wenen aan het nieuwe systeem. Dan kan het soms zelfs langer duren voordat een vraag is beantwoord, aldus een stuk op *nu.nl* dat hij in de brief aanhaalt.

De Ombudsman verzoekt de mi-

nister 'dringend' om op korte termijn maatregelen te nemen om de wachttijden bij DUO te bekorten. De studenten hebben nú last van de slechte telefonische bereikbaarheid. Van Zutphen wil binnen vier weken antwoord van de minister.

Frank Futselaar, Tweede Kamerlid

voor de SP, had in augustus al Kamervragen gesteld over het slechte functioneren van DUO.

De Kamer heeft nu een brief gestuurd waarin Van Engelshoven gemaand wordt snel met antwoorden op die vragen te komen en uitleg te komen geven in de Kamer. **VB**

Nieuw universitair LGBT+ netwerk

Het vorige week gelanceerde LGBT+ Netwerk gaat het college van bestuur gevraagd adviseren over de ontwikkelingen op de universiteit rondom de lesbische, homoseksuele, bi- en transgendergemeenschap.

Het netwerk is opgericht omdat het Diversity Office erom vroeg, en de wens bestond vanuit de gemeenschap zelf, zegt promovendus Tim Vergeer. Hij is ook de vice-voorzitter van het platform. 'Het college van be-

stuur en het diversity office hebben jaren geleden het diversiteitsbeleid ingevoerd, waardoor bijvoorbeeld al het vrouwennetwerk Sophia is ontstaan onder het wetenschappelijk personeel de positie van vrouwen te versterken. Het Diversity Office vond het een goed idee om ook meer aandacht te geven aan de LGBT+-gemeenschap.'

Het platform wil onder meer het taalgebruik genderneutraler maken, en samenwerking mogelijk maken tussen wetenschappers van

bijvoorbeeld rechten en psychologie om onderzoek naar de gemeenschap te doen. Ook wil het netwerk dat zij in de collegestof zichtbaarder wordt. 'Zo is er al een docent die het college 'History of homosexuality' geeft, licht Vergeer toe. Verder wil het netwerk docenten trainen in hoe ze bijvoorbeeld moeten omgaan met een student in de collegezaal die transseksueel is. Het platform werkt samen met de LU-Pride en LUMC-Pride, maar wijkt er ook deels van af. 'Deze organisaties staan formeel buiten de

universiteit en hebben geen adviserende rol. Onze primaire opdracht is het college adviseren.' Het netwerk gaat tenminste eens per jaar met het college van bestuur om de tafel om verslag uit te brengen van de bevindingen. Die bevindingen gaat het platform verzamelen met behulp van paneldiscussies, waar ook mensen buiten de gemeenschap heen kunnen. 'We gaan onderzoeken wat er moet gebeuren om onze wensen in het protocol van de universiteit te krijgen', aldus Vergeer. **SVL**

Weer geen kamer, dan maar terug

Maandag voerde ROOD, de jongerenafdeling van de SP, samen met internationale studenten actie tegen de kamernood.

Negen internationale studenten en drie SP'ers wilden in de Oude UB een lijst eisen overhandigen aan het college van bestuur. Sebastiaan van den Hout (24, internationale betrekkingen en organisaties): 'De universiteit moet zorg dragen voor een oplossing op zowel de korte als de lange termijn. We moeten af van een systeem waarin universiteiten zoveel mogelijk internationale studenten trekken omdat ze daar geld voor krijgen.'

De poging bleek vergeefs. 'De bestuurders kunnen niet zomaar hun pennen neerleggen om met jullie te spreken', verklaarde Renée Merckx, directeur Strategische Communicatie & Marketing. De studenten moesten genoeg nemen met de belofte dat er een afspraak wordt gemaakt.

Sommige internationale studenten zijn teruggekeerd omdat ze hier geen kamer konden vinden. Robin Müdüroğlu (24, internationale betrekkingen) schreef zich twee jaar op rij in voor een master in Leiden, maar studeert nu in zijn thuisland Engeland omdat hij geen kamer kon vinden. 'Vorig jaar heb ik zonder succes op internet gezocht naar een kamer', vertelt Müdüroğlu.

'Dit jaar ben ik expres drie maanden eerder begonnen met zoeken.' In augustus bezocht hij Leiden en de omgeving van Den Haag. 'Iedere makelaar die ik bezocht zei direct niks te hebben. Na vijf dagen ben ik teruggegaan zodat ik op tijd in Engeland aan mijn semester kon beginnen. Veel mensen nemen een risico door te blijven.' Hij baalt dat hij door het kamertekort zijn master niet in Nederland kan doen. 'Voor politieke wetenschap is in de buurt van Den Haag natuurlijk de beste plek.' SW

Minister erkent: werkdruk aan universiteiten is hoog

Studievoorschot gaat eerder naar instellingen

Minister Van Engelshoven van Onderwijs erkent in een brief aan de Tweede Kamer dat de werkdruk aan universiteiten hoog is en wil een aantal knelpunten wegnemen.

DOOR VINCENT BONGERS De brief is een reactie op het rapport van universiteitskoepel VSNU van begin september waarin staat dat 'het piept en kraakt' in de Nederlandse universiteiten. 'Het stelsel staat onder druk door de toename van studentaantallen en de daarbij achterblijvende bekostiging.'

Volgens de organisatie is er een half miljard euro nodig om de hoge kwaliteit van het onderwijs te kunnen blijven garanderen. Op dat bedrag hoeven de universiteiten niet te rekenen. Vorige week tijdens Prinsjesdag bleek zelfs dat er, volgens de VSNU althans, juist niet meer geld naar de universiteiten gaat. Sterker nog, er werd nog eens 19,5 miljoen extra bezuinigd.

Boze docenten pikken het niet langer en verenigd in WOinActie geven ze deze week bijvoorbeeld buiten college, ook in Leiden.

De minister vond het dan ook verstandig om te reageren. 'Overal in het land wordt op een sympathieke manier actiegevoerd. Ze doen dat met een heel heldere reden; aandacht vragen voor de hoge werkdruk aan universiteiten. Laat ik helder zijn: ik erken dat de druk aan universiteiten hoog is', schrijft Van Engelshoven.

'En wil hier ook samen met de universiteiten naar kijken om dit aan te pakken.'

De VSNU doet in het rapport aanbevelingen om knelpunten weg te nemen. Zo stellen de universiteiten voor om het geld dat gekoppeld is aan de invoering van het leenstelsel versneld uit te keren. Nu begint dat geld mondjesmaat bij de universiteiten binnen te druppelen, maar het is niet genoeg om echt mee te investeren.

De minister zegt nu toe dat als er door de medezeggenschap gesteun-

de voorstellen komen voor de versnelde inzet van deze middelen, zij die dan ook mogelijk gaat maken.

Er komt ook meer ruimte om geld in te zetten. De minister wil soepeler omgaan met de verplichte buffers die de universiteiten aanhouden.

'Door hier met elkaar anders mee om te gaan stroomt er meer geld, in een vroeger stadium, naar het onderwijs en onderzoek.'

Verder wil Van Engelshoven in

overleg met de universiteiten over de stabilisering van de financiering, om zo het aanbieden van vaste contracten beter mogelijk te maken.

Daarnaast is subsidieverstrekker NWO volgens de minister bezig met het invoeren van maatregelen om de aanvraagdruk bij subsidies te verminderen. Zo wil de organisatie komen tot een honorering van minstens 25 procent van de subsidieaanvragen.

Docenten komen in actie: colleges in de buitenlucht

Groepen studenten in een kring, die met zonnebril op, collegeblok of laptop op schoot, in kleermakerszit in het gras of op een muurtje, luisteren naar de docent. Het beeld heeft in het mooie weer wat weg van een reclamefolder voor een hippe Amerikaanse universiteit, maar de groepen die deze week buiten college hebben doen het met heel andere redenen: protesteren tegen bezuinigingen.

Universitair docent Ksenia Robbe twijfelde: ze was niet goed bij stem, dus buiten zou ze misschien niet goed te verstaan zijn. Ze heeft het rode viltje van WOinActie op haar jasje gespeld. Er zijn 'veel redenen' om te protesteren, zegt ze. De werkdruk is hoog. 'Lesgeven vind ik heel leuk', zegt ze. 'Dat doe ik veel. Verder is er veel administratief werk, en commissies. Onderzoek moet dan tussendoor.'

Ze geeft haar literatuurcollege buiten de Van Eyckhof. De meeste studenten lijken het goed te volgen,

maar het is wel rumoerig. Het waait, de bladeren ritselen, er komen auto's voorbij en door een open raam is ook een ander college te horen. Een student die later komt, gaat op de grond zitten. 'Wat een slecht idee', zegt hij.

'Ik versta er niets van. Maar wel een excuus om mijn zonnebril te gebruiken.' Ook op andere plekken in het land worden uit protest openluchtcolleges gegeven. De actie loopt tot en met vrijdag. AK

En de winnaar is...

'Een goed gesprek. Ging vast over de bezuinigingen op het hoger onderwijs', twitterde rector magnificus Carel Stolker afgelopen vrijdag samen met deze foto waarop hij Mark Rutte de les lijkt te lezen. Maar wat werd hier echt gezegd? Mare vroeg alle volgers op Twitter en Facebook om een ondertekening te bedenken en beloofde de beste inzending te belonen met een gratis jaarabonnement. Uit de bijna honderdvijftig inzendingen maakte de redactie een shortlist. Stolker – die zich inmiddels had gemeld als jurylid – koos de winnaar. 'Mark, amice, trek eens aan m'n vinger!' en '...en anders wordt het een bilnaad-adjel' redden het net niet. De inzending van Ariana Manduzai, student Journalistiek en Nieuwe Media, heeft gewonnen: 'Mark Rutte: "Maar... het is een gratis krant?"

Carel Stolker: "Gotcha!" Foto Monique Shaw

Gezocht: hulp bij privacywet

De besturen van de studieverenigingen Geesteswetenschappen willen begeleiding van de faculteit bij het AVG-proof maken van hun verenigingen. Dat staat in een gezamenlijke brief aan het faculteitsbestuur.

De verenigingen stellen dat in theorie duidelijk is wat de in mei ingetreden Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) inhoudt, maar dat de wet in praktijk 'lastig blijkt te implementeren'. 'Weinig verenigingen weten wat er daadwerkelijk moet veranderen en waar ze moeten beginnen', schrijven de besturen.

Ze geven aan niet over de middelen te beschikken om aanpassingen te kunnen verrichten in de bescherming en verwerking van persoonsgegevens en dat ze daardoor nog vaak werken met relatief onveilige programma's als Dropbox en Google Drive. De besturen zeggen dat ze veiliger programma's niet kunnen betalen, ofwel niet met deze programma's bekend zijn. Ze vragen om 'extra persoonlijke begeleiding' en 'veilige tools' vanuit de faculteit, 'zodat er daadwerkelijk voor een AVG-proof klimaat kan worden gezorgd.'

Afgelopen mei is de oude Wet op bescherming persoonsgegevens vervangen door de Algemene verordening persoonsgegevens (AVG). Het doel is om persoonsgegevens veiliger dan voorheen te bewaren waardoor de kans op datalekken wordt verkleind. De AVG is scherper dan de oude wetgeving, en de boetes bij overtreding zijn hoger. Overheden, en dus ook de universiteiten en studieverenigingen, hebben nu meer verantwoordelijkheid om zorgvuldig met hun data om te gaan. Voor studieverenigingen geldt bijvoorbeeld dat het ledenbestand goed beveiligd moet zijn. Leden hebben het recht het ledenbestand in te zien, te corrigeren en zich indien gewenst uit het bestand te laten verwijderen. Ook mogen persoonsgegevens van leden niet langer worden bewaard dan nodig, dus de verenigingen moeten de ledenlijst frequenter opschonen.

In mei zei universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke tegen Mare dat er een FAQ op de website van de universiteit komt waarin antwoord wordt gegeven op de meest gestelde vragen. Die is nu, vier maanden later, nog niet beschikbaar. SVL

in februari
— m d c c x c i i i —

De Vindicater

de motto
Schrik niet / ik wreed
geen quiet
Maer dwingh tot goedt
Straf is mijn handt
Doch lieflijk mijn ge-
moedt.
P. C. Hoofft.

die coninc vindicat

de Verbaasde Almanak-redactie,
di niet meer van het tweede
jaar verwachtte. (alm. 93-pg. 194)
Ploteling brengt de baker hem
2 cuprijders, waarvan het 2e
jaar bevallen is!

Een verdomd moeilijk boek

Impact en houdbaarheid van een Leidse wereldklassieker

Vorige week verscheen een nieuwe uitgave van *Herfsttij der Middeleeuwen* van Johan Huizinga. Wat is er zo goed aan dat boek? En wat niet? 'Het is een schilderij in woorden.'

DOOR VINCENT BONGERS In het Torentje staat een knoepert van een boek op het bureau van Mark Rutte. Het is de nieuwste editie van *Herfsttij der Middeleeuwen* van Johan Huizinga (1872-1945), hoogleraar geschiedenis en in 1932-1933 rector magnificus van de Universiteit Leiden. Het is een boek dat in 1919 verscheen en een eeuw later nog steeds wordt gelezen.

'Als historicus én alumnus van de Universiteit Leiden ben ik blij dat het werk van Huizinga na honderd jaar nog steeds springlevend is', laat Rutte weten. De premier nam vorige week de nieuwe editie in ontvangst die is samengesteld door Anton van der Lem, conservator oude drukken en bibliofiele uitgaven van de Universiteitsbibliotheek.

'*Herfsttij* is een verdomd moeilijk boek', aldus Rutte. Het stond in de boekenkast van zijn vader en hij las het als student geschiedenis in Leiden. 'Het is een werk waarvan iedereen de titel kent, maar waarover vaak wat binnensmonds gemompeld wordt als je mensen vraagt of ze het ook gelezen hebben.'

'Echte Groninger en een goede tekenaar'

'Huizinga was een echte Groninger', zegt Anton van der Lem. 'Een gesloten man, maar binnen de familie heel vriendelijk en amusant. Hij maakte poppenkastvoorstellingen en schreef liedjes. Hij was een goede tekenaar en was vermaard om zijn sinterklaasgedichten.'

'Tijdens zijn studententijd in Groningen was hij lid van *Vindicat*. Het was geen zuiper, dat woord alleen al beviel hem niet. Hij schreef en tekende voor het blad van de vereniging: *De Vindicater* (zie hiernaast, red.). Als hij bij het biljarten een bal miste, dan uitte hij een zelfbedachte verwensing. Ordinair vloeken deed hij niet.'

'Er zijn tegenstrijdige verhalen over zijn kwaliteiten als docent. Er waren studenten die hem heel goed vonden. Hij bewoog zich op een niveau dat je als student alleen op je toppen van je tenen kon bereiken, aldus de beroemde historica Annie Romein-Verschoor: "Het werd mij pijnlijk duidelijk dat ik daar niet toe behoorde."

'Huizinga veronderstelde dat zijn studenten alle schilderijen in Berlijn en Parijs wel hadden gezien. Hij deed ook denigrerend als iemand een fout maakte in het Latijn: "U heeft zeker staatsexamen gedaan?" zei hij dan. Hij kon heel misprijzend zijn over mensen die niet aan zijn maatstaven voldeden. Zijn dochter zei ooit: "Vader was hoogleraar in Leiden, voorzitter van de Koninklijke Akademie en redacteur van literair tijdschrift *De Gids*. Bij ons thuis aan tafel sneuvelde iedere reputatie."

Wie was Huizinga?

Johan Huizinga groeide op in Groningen en studeerde daar 'Nederlandse letteren'. Huizinga wilde eigenlijk de oosterse talen bestuderen, maar dat was alleen in Leiden mogelijk en op kamers gaan was te duur. In 1905 werd hij hoogleraar geschiedenis in Groningen. Nadat zijn eerste vrouw in 1914 overleed, kreeg hij een hoogleraarschap in Leiden aangeboden. 'Zonder lust of opgewektheid heb ik "ja" gezegd', aldus Huizinga.

Waar gaat *Herfsttij* over?

'Het begon allemaal toen Huizinga in 1902 in Brugge een sensationele tentoonstelling zag over schilders uit de Bourgondische periode', vertelt Anton van der Lem. 'Hij wilde de wereld achter de schilderijen van deze zogeheten Vlaamse Primitieven beschrijven: de mentaliteit van de hofkringen van de hoge adel in de veertiende en vijftiende eeuw weergeven.'

Het leven was toen doordrenkt met religie, zegt Van der Lem. 'Neem de passage over de geestelijke in Duitsland. Die sneed zijn appel in vieren, maar at het in naam van de heilige drie-eenheid: in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Het vierde stuk gaf hij niet aan de vogeltjes, maar at hij in naam van het kindje Jezus. Dat schildte hij niet, want kleine jongens eten hun appel met schil. Zulke voorbeelden maken *Herfsttij* heel attractief.'

'Het is eigenlijk een schilderij in woorden', zegt Robert Stein, universitair hoofddocent Middeleeuwse geschiedenis, die zelf ook een boek publiceerde over de Bourgondische tijd. 'Het is ook een werk van zijn tijd. Op een bepaalde manier is het ook een verslag van de Eerste We-

reldoorlog. Het waren geen vrolijke tijden en dat zie je op de pagina's terug: een cultuur die in de herfst zit, die afsterft.'

Moeten studenten het lezen?

'Ze moeten het wel hebben', vindt universitair docent Middeleeuwse geschiedenis Claire Weeda. 'Al lezen ze maar één hoofdstuk' Stein: 'Blader er in ieder geval een keer-tje grondig door.' 'Het is een boek met zinnen als kunstwerkjes, in een beeldende en melodieuze stijl, waarover je na moet denken', stelt Rutte. 'Je glijdt niet over de pagina's', zegt universitair docent geschiedenis Adriaan van Veldhuizen, die in het vak geschiedfilosofie Huizinga behandelt. 'Het is goed dat het een moeilijke tekst is: dat geeft de complexiteit van de Middeleeuwen weer. Het beeld van landweggetjes met her en der een ridder en een kasteel, klopt uiteraard niet. Er waren allerlei nuances, en die schrijft Huizinga goed op.'

'Hij zet vaak in één zin dingen "pats" goed neer', zegt Stein. 'Bijvoorbeeld: "Karel de Stoute (hertog van Bourgondië, red.), "de man met de gewelddadige geest van orde en regel, die niets dan wanorde achterliet." Dat is hartstikke raak.'

Wat maakt het boek zo belangrijk?

'Huizinga dompelt je echt onder in de cultuur', zegt Marlisa den Hartog, promovenda Middeleeuwse geschiedenis. Maar het is ook om een andere reden een belangrijk werk. De populaire Zwitserse historicus Jacob Burckhardt legde de nadruk op de Renaissance. Dan ontstaat de moderne mens. 'Huizinga zegt: "Nee, al die nieuwe dingen, zoals het individualisme, zie je ook al in de Middeleeuwen terug." Ze noemen dat "de opstand van

de mediëvisten". In dat kader ben ik ook *Herfsttij* gaan lezen. Goed voorbeeld zijn de ridderromans: die blijven populair in de Renaissance. Het ridderideaal blijft ook bestaan als ridders zelf er al lang niet meer toe doen.'

'Huizinga liep ver op zijn tijd vooruit', vindt Weeda. 'Hij is een boegbeeld voor de interdisciplinaire cultuurhistoricus.' 'Het is het bekendste boek van een Nederlands historicus in het buitenland', aldus Rutte. 'Vertaald in meer dan twintig talen. Bij de verkiezing van het beste geschiedenisboek aller tijden van het *Historisch Nieuwsblad* een paar jaar geleden stond *Herfsttij* als enige "oudje" tussen moderne klassiekers van Geert Mak en Annejet van der Zijl. En de vraag is natuurlijk of zij over honderd jaar ook heruitgegeven worden.'

Weeda: 'Ik waardeer hoe hij met veel aandacht voor stijl een tijdsbeeld construeert. Ik lees nu regelmatig stukken waar ik liever patat uit zou willen eten.' Van Veldhuizen: 'Zijn vorm van geschiedschrijving kan nog geplaatst worden in een literaire stroming. Hij heeft het lef om dat mee te nemen in een historische tekst. Dat is iets wat vandaag de dag niet meer mag.'

Wat is er niet goed aan?

'Wat Huizinga deed, kan niet meer', zegt Weeda. 'Hij gebruikte vrijwel uitsluitend elitaire bronnen. Hij heeft het ook over de "volksgeest" en de "geest van de tijd". Er is nu geen historicus die het nog zo aanpakt.' Stein: 'Er staan in de oorspronkelijke editie veel citaten in het Frans, die vertaalde Huizinga niet - typisch voor een man met een ongelofelijke belezenheid. Het boek gaat over de Nederlanden, maar er staat bijna geen Middel Nederlands citaat in, terwijl vijftig procent in de Bourgondische Nederlanden dat sprak.' Weeda: 'Dat geeft een eenzijdig beeld.'

'Het algemene verhaal van de *Herfsttij* is belangrijker dan alle kleine details. Over die details zijn betere boeken over geschreven', zegt Den Hartog. Van Veldhuizen: 'Natuurlijk schiet de *Herfsttij* tekort. Welk boek niet? Huizinga gaat compromisloos te werk. Het is een sjabloon geworden van hoe je ook geschiedenis kunt beschrijven. We moeten deels terug naar de historicus die aandacht heeft voor stijl en gevoelens en een blik biedt die verder rijkt dan feitjes en data. Laat historici opstaan die niet bang zijn voor het grote gebaar.'

Den Hartog: 'Geschiedenis is allemaal nuance geworden. Dat is op zich goed, maar als student zwem je in al die nuances. Dan is het wel prettig als iemand zegt: "Zo was het." Ik vind het heel verfrissend dat Huizinga dat durfde.'

Johan Huizinga, *Herfsttij der Middeleeuwen*. Samengesteld en van bibliografie voorzien door Anton van der Lem. Leiden University Press, 592 pag. €59,50

Wees solidair en draag dit

Studenten, laat jullie horen voor de toekomst van universiteit

De extra bezuiniging op onderwijs zou ook voor studenten de laatste druppel moeten zijn, betogen **Anne Kamsteeg** en **Rosanne Schot**.

'Probeer het nuttigheidsdenken uit je leven te bannen. Het verpest alle creativiteit, en is een groot risico voor de samenleving.' Aldus premier Mark Rutte, bij een bezoek aan Leiden eerder dit jaar. Die wijze woorden staan echter haaks op het beleid van de kabinetten-Rutte, met name financiering van het hoger onderwijs. De hoeveelheid geld beschikbaar per student is gedaald met 25 procent sinds 2000, terwijl het aantal studenten in deze periode steeg met 68 procent.

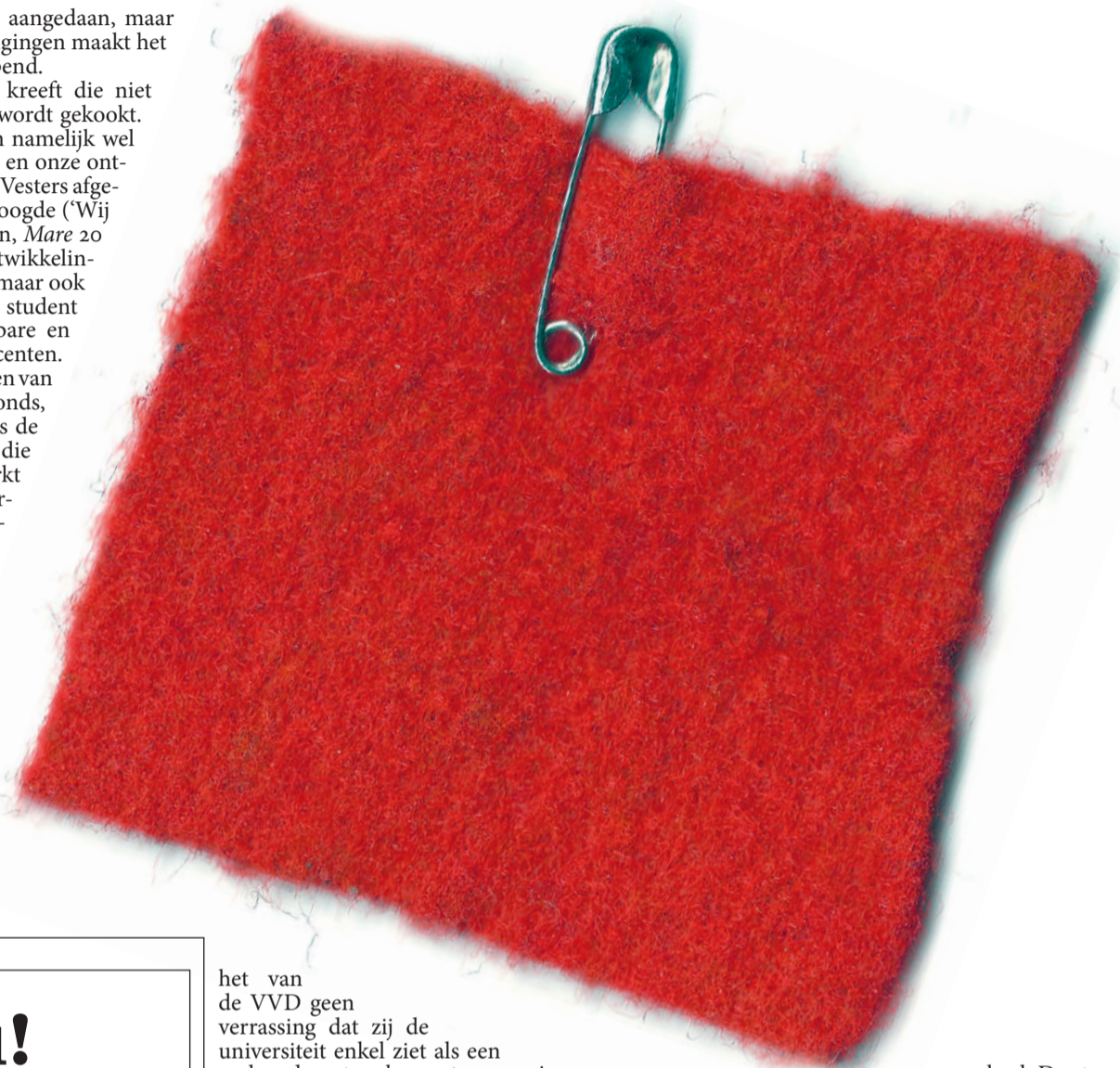
Zo kondigde zijn huidige kabinet afgelopen Prinsjesdag naast de al doorgevoerde kostenbesparingen nog een extra 'doelmatigheidskorting' aan, van 19 miljoen. Het is tijd om naar de spreker Mark Rutte te luisteren. Tijd om ons te verzetten tegen het nuttigheidsdenken (ook wel rendementsdenken genoemd) in de academie, dat premier Rutte zo aanmoedigt.

De overheid spreekt over bezuinigingen in eufemistische termen waar de gemiddelde Sovjet-bureaucraat nog een puntje aan zou kunnen zuigen. Hierdoor is het debat abstract, en moeilijker om te volgen. Doelmatigheidskortingen, de lumpsumkorting en de efficiëntieslagen pretenderen het universitair onderwijs te laten lopen als een goed geoliede machine waar studenten worden klaargestoomd voor de maatschappij. Het is kwalijk dat door die taalgeochelarij studenten geen scherp beeld

hebben van wat ze wordt aangedaan, maar het verhullen van de bezuinigingen maakt het probleem niet minder nijpend.

Studenten zijn als een kreeft die niet door heeft dat hij levend wordt gekookt. Die bezuinigingen hebben namelijk wel gevolgen voor onze studie en onze ontwikkeling. Zoals Melchior Vesters afgelopen week al in *Mare* betoogde ('Wij moeten het protest steunen, *Mare* 20 september), zijn deze ontwikkelingen funest voor docenten maar ook voor studenten. Je ziet als student de effecten van de zichtbare en onzichtbare druk op docenten. Denk aan e-mails ontvangen van docenten na 11 uur 's avonds, scripties nagekeken tijdens de kerstvakantie en toetsen die laat terugkomen. Je merkt de gevolgen van een energiezuigende race naar financiering op tijdelijke contracten en van uitvallende docenten waar geen vervanging voor gevonden kan worden. En je ervaart het gebrek aan tijd voor persoonlijke begeleiding van studenten buiten college om.

Studenten hebben belang bij vrijheid van het nuttigheidsdenken, zoals Rutte in maart nog wel wist. Nu is

Advertentie

Wij zoeken jou!

Bijbaan

Inkomen

Training

Leren

Centrum-Leiden

doen Communicatief

Werktijden

Leergierig

Verdiene

Flexibel

www.hccc.nl

Whatsapp: 06 513 930 29

het van de VVD geen verrassing dat zij de universiteit enkel ziet als een verlengd netwerk-event waar je hoogstens leert om wat constructies voor belastingontwijking op te zetten. De echte tegenvaller komt van D66, die de deels door studenten verkregen zetels inruilt voor het verlengen van de houdbaarheidsdatum van zijn Leidse pluche plakkende partijleider.

Al jaren geven docenten signalen af dat het huidige systeem niet werkt: te weinig geld, systematisch overwerk en een hoge uitval door burn-outs. Zij pikken het niet meer, en zijn onder andere aangesloten bij de beweging WoinActie. Werkdruk en geldnood zijn echter niet alleen het probleem van docenten; dit gaat ook over studenten. De universiteit zou juist de plek moeten zijn voor vernieuwing, experiment en persoonlijke ontwikkeling. Er moet ruimte zijn om te falen en jezelf te ontdekken. Niemand zit te wachten op piepjonge afgestudeerden die elke vorm van persoonlijke ontwikkeling hebben overgeslagen zodat ze nominaal en met een minimale studieschuld konden afstuderen. Toch wordt de universiteit in deze laatste situatie beloond door de overheid met extra geld. Een perverse prikkel, geënt op efficiëntie, die een contraproductief effect heeft doordat de student voortijdig op de arbeidsmarkt belandt.

Het rendementsdenken heeft dus niet alleen effect op de universiteit, waar je als student de druk voelt om zo snel en goed mogelijk te presteren, maar ook op de maatschappij als

geheel. De structuren van traditionele instituties zijn uitgehold door allerlei

neo-liberale interventies waardoor de hele levensloop flexibeler maar ook onzekerder is geworden. Hoe we met de veranderende wereld om moeten gaan, is iets waar we op de universiteit mee aan de slag moeten.

Van 24 tot 28 september voeren universitair docenten in heel Nederland actie om de doelmatigheidsbezuiniging af te schaffen en de overheidsbijdrage terug te stellen naar die van 2000. Zo komt er meer geld per student beschikbaar en wordt de kwaliteit van het hoger onderwijs gegarandeerd voor de toekomst. Het is belangrijk dat studenten solidair zijn met de docenten, want het geldgebrek en hoge druk raken ons allemaal. Solidariteit is belangrijk voor het slagen van een protest of een actie; hoe meer mensen zich aansluiten, hoe zichtbaarder het draagvlak is en hoe meer druk om een oplossing. Dit is het moment om in actie komen, het moment om onze docenten te laten zien dat we hun problematiek zien. De basisvoorwaarden voor jouw onderwijs zouden niet ten koste mogen gaan van het werkgelek van je docent. Student, wees solidair!

Anne Kamsteeg en **Rosanne Schot** zijn studenten geschiedenis

Wat kun je doen?

Solidariteit tonen is niet moeilijk en het vereist niet eens het aanschaffen van een portret van Marx. Een belangrijke, publieke manier om solidair te zijn met je docenten, is het dragen van een rood vierkantje, dat je kunt ophalen in het Huizingagebouw 0.23A. Dit rode stofje staat symbool voor de beweging WoinActie. Je kunt ook een foto van het vierkantje delen op social media met #woinactie. Verder moet je vooral doen wat studenten überhaupt graag doen, namelijk klagen. Informeer je huisgenoten, dreig

op familieverjaardagen dat je op termijn in het tuinhuis eindigt, of stuur net zoveel verontwaardigde tweets als wanneer ze *Pretty Little Liars* willen cancellen.

Vrijdag 28 september zal er in het Lipsius tussen 10 uur en 15 uur een 'overwerk-in' plaatsvinden, waarbij overwerk dat normaal gesproken ongezien in het weekend wordt weggevoerd nu publiekelijk wordt gedeeld. Vanaf 15 uur starten er op diezelfde vrijdag verschillende publiekscolleges op het Pieterskerkplein.

Leden van de 'vrijwillige misdaadpreventie' helpen schoolkinderen om naar school te komen.

Menselijk onbenul

Welke rol speelt de Apocalyps in games? De Tilburgse cultuurtheoloog Frank Bosman komt daar een lezing over geven.

Hoe kijkt u als theoloog naar games?

'Er zijn priesters en religies die een rol spelen in het verhaal, zoals de *doomsday cult* in *Far Cry 5*. Of je vindt referenties in het spel naar een religie die erbuiten zit – *Mass Effect 2* is een goed voorbeeld. En dan is er nog de reflexieve benadering: een spel nodigt je uit om na te denken over wat menselijkheid is, of barmhartigheid.'

Maar dat is nog vrij algemeen en gaat niet specifiek over de Openbaringen van Johannes, met de vier ruiters en de Hoer van Babylon en monsters, enzo.

'Als je op een religiewetenschappelijke manier naar cultuur kijkt, dan ben je bezig met de verhalen die mensen elkaar vertellen.

'Games zijn ook een manier om verhalen te vertellen. Daarbij maak je gebruik van het collectieve geheugen van de maatschappij. Dat is bij ons grotendeels christelijk, en de Apocalyps is één van die verhalen.

'In de *Darksiders*-spellen speel je één van de vier ruiters, maar je kan het ook breder trekken. De Apocalyps is het einde der tijden. Dat zie je veel terug in games als *Fallout*, *Metro: exodus* en *Rage*. Allemaal spellen met de premisse dat er een ramp plaatsvond, en dat de overlevenden elkaar bevechten voor de laatste restjes eten of drinkbaar water. De oude wereld is vernietigd, maar een klein groepje weet zich tegen alle verwachtingen in staande te houden.'

En hoe wordt zoiets cultuurtheologie?

'Je kan kijken wat zulke verhalen gemeen hebben, en in hoeverre ze verschillen volgens de Apocalyps in de christelijke verhalen. In de christelijke traditie is dat echt de afsluiting van het tijdperk van de mensen. In de games is de Apocalyps meer een tijdelijke oprisping; er is wel een kans op een betere wereld, maar de overlevenden maken er net zo'n puinhoop van. In de Bijbel wordt het einde door God in gang gezet, maar in de spellen is de ramp vaak getriggerd door menselijk onbenul.'

Maar ging dat Bijbelboek niet eigenlijk over de onderdrukking van christenen door de Romeinen, en dat de wrede overheersing uiteindelijk door God omver geworpen zou worden?

'Wat in zekere zin ook echt gebeurd is, natuurlijk, met de opkomst van Constantinopel als nieuwe hoofdstad van het Romeinse rijk.

'Maar inderdaad, het boek is door christenen, voor christenen geschreven, in tijden van heftige vervolging. Het nummer 666 zou slaan op keizer Nero, enzovoort. De boodschap is: houd stand: God zal recht spreken, en het Romeinse rijk vernietigen. In de christelijke traditie wordt het verhaal echter veel creatiever gebruikt.'

Stel, je bent een gamer en je wil goed met je neus in de theoretische boter worden gedrukt, wat moet je dan spelen?

'*Child of Light*, dat godsdienst in zekere zin een meta-benadering geeft: het presenteert het spelen zelf als een religieuze handeling. Als het post-Apocalyptisch moet zijn: *Darksiders* biedt ook interessante dingen over theologie en geloof.

'*Fallout 3* begint met een vers uit Openbaringen: "Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. Ik zal den dorstige geven uit de fontein van het water des levens voor niet." En aan het eind van het spel repareer je een waterzuiveringsinstallatie zodat je zelf een soort Jezus wordt. Het is sowieso een van de beste spellen aller tijden.' **BB**

Frank Bosman, *De Apocalyps als inspiratiebron voor videogames*. Studium Generale, maandag 8 oktober, Lipsius 019, 19:30 u

Opa en oma are watching you

Japanse pensionado's opereren vrijwillig als buurtwacht

Een Japans programma voor misdaadpreventie houdt miljoenen, vooral oudere, mensen op de been. Goed idee? 'Het is wel Orwelliaans.'

DOOR BART BRAUN Twee keer per dag gaan er groepjes van de *jishu bōhan* de straat op in fluorescerende hesjes, iemand met een megafoon voorop. Eerst langs het politiebureau voor instructies, en daarna de wijken in. De vrijwillige (*jishu*) misdaadpreventie (*bōhan*) bestaat vooral uit gepensioneerden, en ze doen van alles. Ze lopen met kinderen mee naar school, patrouilleren door de straten, letten op brandgevaarlijke situaties en kijken of die mevrouw van 92 die slecht ter been is vandaag gewoon uit bed is gekomen.

Degene met de megafoon waarschuwt de mensen in de wijk: 'LET OP DAT UW RAMEN EN DEUREN NIET OPEN STAAN!' Of zelfs: 'UW VOORLICHT IS KAPOT!'

Er staan zo'n drie miljoen Japaners geregistreerd als buurtwachters, maar om geregistreerd te blijven moet je ook echt meerdere keren per maand de straat op. De echte aantallen liggen dus nog hoger. Op 127 miljoen Japanners betekent dat dat *jishu bōhan* op ongeveer dezelfde schaal plaatsvindt als tennis hier.

Erik Herber houdt zich bezig met de criminologie en rechtssociologie van Japan, waar hij ook zeven jaar woonde en zijn proefschrift schreef. Als onderzoeker van het Leiden Institute of Area Studies liep hij mee met patrouilles, en woonde hij vergaderingen en workshops bij.

In een speciale uitgave van het *International Journal of Law, Crime and Justice*, gewijd aan vrijwillige misdaadpreventie, presenteert hij

zijn bevindingen.

In tegenstelling tot het Nederlandse tennis wordt de Japanse *jishu bōhan* door de overheid georganiseerd en georkestreerd. Herber: 'Veel van de mensen waren al actief in de buurt, en zijn via de politie benaderd. Ze maken er vervolgens iets

'In Japan zijn de misdaadcijfers echt heel laag'

gezelligs van. De meeste mensen die ik sprak, maken zich helemaal geen grote zorgen over de criminaliteit in hun buurt. Het gaat ze om bewegen, gezellig wandelen met mensen die je kent. Kijken of iemands brievenbus niet overloopt, zodat een inbreker kan zien dat de mensen daar niet thuis zijn. Japan had van oudsher al mensen die rondjes liepen voor brandpreventie, criminaliteit is daar aan toegevoegd.'

Of de *bōhan* ook echt werkt, is moeilijk te zeggen. Om dat te onderzoeken zou je eigenlijk in speciaal geselecteerde wijken expres géén patrouilles moeten opzetten, maar dat is nooit gedaan. 'Het programma is opgezet op basis van wat bekend is over hoe criminelen hun doelen selecteren', aldus Herber. 'Dat blijkt heel willekeurig te zijn, een inbreker heeft vaak geen vooropgezet plan. Je kan je voorstellen dat als de hoeveelheid sociale controle en beveiligingscamera's toeneemt, je aan zogeheten *target hardening* doet, en bijvoorbeeld het aantal inbraken daalt.' De Japanse misdaadcijfers dalen inderdaad al jaren, maar dat doen ze in

veel andere landen, zoals Nederland, ook. 'Het is moeilijk om er echt harde afspraken over te doen.'

Los van de effectiviteit is het nog maar de vraag of we in Nederland het idee één op één kunnen overnemen, waarschuwt Herber. 'In Japan zijn de misdaadcijfers echt heel laag. De mensen die dit doen, komen nooit iets tegen. Ik sprak vrijwilligers die jarenlang twee keer per dag op pad waren geweest; die hadden één keer een tiener betrappt die fiekke aan het stoken was. In Nederland, zeker in bepaalde wijken van de grote steden, is het goed denkbaar dat je wél echt wat tegenkomt. In Den Haag heb je een buurtwacht, maar die bestaat uit potige mannen, niet uit pensionado's.'

Aan de andere kant: 'Als je iets wilt organiseren voor mensen die je anders maar moeilijk ergens bij kan betrekken, is dit een heel goed mid-

del. Iedereen is vóór het voorkomen van criminaliteit. Vervolgens hou je een oogje in het zeil of mevrouw Tanaka wel goed uit bed is gekomen. In een vergrijzende maatschappij waarin je mensen sociaal en actief wil houden, is dit heel handig. Je kan er ook van alles aan ophangen: er zijn borrels, cabaretvoorstellingen en sporttoernooien, allemaal in naam van de misdaadpreventie.'

Toch heeft het systeem ook een keerzijde, zegt Herber. 'Er zit een Orwelliaans aspect aan, dat de mensen hier mogelijk minder sympathiek vinden. Er zijn in Japan opvallend weinig reserves over de toegenomen sociale controle en het toegenomen aantal camera's. Je ziet posters met teksten als "De ogen van de buurt kijken mee!" Aan dit programma zitten ook wel dystopische elementen, maar de vrijwilligers zien die niet zo.'

Ook vrijwilligers bij reclassering

Behalve de meer dan drie miljoen vrijwillige buurtwachten, telt Japan ook zo'n vijftigduizend reclasserings-vrijwilligers.

Het werk dat in Nederland door de reclassering en Bureau Halt wordt gedaan, wordt in Japan vooral uitgevoerd door vrijwilligers. Formeel staat die vrijwillige reclassering helemaal los van het gewone preventieprogramma. In de praktijk zijn het dezelfde mensen, geworven via de buurtverenigingen. Justitie wijst cliënten uit de wijk aan, en als reclasseringsvrijwilliger krijg je dan eens in de twee weken een ex-delinquent of veroordeelde jongere over de vloer.

De vrijwilliger praat over hoe het gaat, en bemiddelt bij huisvesting en mogelijke werkgevers.

'Het heeft een beetje prestige', licht Japanoloog en socioloog Erik Herber toe. 'De reclasserders krijgen een kleine onkostenvergoeding, en zijn officieel ook een soort rijksambtenaren. En net als bij de gewone misdaadpreventie zijn het vooral de wat oudere mensen die het doen. Het is dan ook de vraag wat er precies gaat gebeuren als de huidige generatie babyboomers er te oud voor wordt: het land drijft echt op vrijwilligers uit die generatie.'

English page

Photo by Teun Voeten

The hybrid war on drugs

What do Mexican cartels, IS and child soldiers have in common?

The brutality of violence transcends all cultural differences, claims anthropologist and war photographer Teun Voeten, who was awarded his doctorate for his research into Mexican drug cartels today.

BY VINCENT BONGERS A man lies in a puddle of blood in a deserted part of the Mexican city of Ciudad Juárez. Police officers take pictures and collect bullet casings. It's just another murder, it's routine. They joke around – one even takes a selfie. Then they climb into their pick-up truck: the next corpse is waiting.

Photographer, journalist and anthropologist Teun Voeten (1961) has joined them in the vehicle. "In 2009 and 2010, the entire city was deserted every evening", he recalls. "There were ten murders a day."

The fighting in Mexico isn't over yet. Last week, Voeten received his doctorate for research into the wars between the drugs cartels in Mexico, which continue without losing any intensity. "It's just getting worse: 2017 was the most violent year ever, with 29,000 dead."

He was never scared on those drives. A war photographer in Liberia, Afghanistan, Iraq and Rwanda, he's seen a few things. In Sierra Leone, he only just escaped being executed by child soldiers. "I actually felt reasonably safe in Juárez, as the murders were practically always *hit and runs*. In Sarajevo, if someone was shot by a sniper and you took a picture, you might be the next target. In Juárez, I was actually only afraid of an accident – the police drove quite fast."

Voeten says that it's difficult to get to the bottom of the cartel wars. "You need to open a can of worms to understand it. There's an awful lot of corruption in Mexico; the criminal gangs and authorities are very much entwined. Moreover, economic inequality is rife. Besides, the border with the United States, where the demand for drugs is huge, has lots of holes."

There are different sorts of cartels. "The Sinaloa cartel just wants to smuggle coke to the US with the least possible fuss; they are not interested in violence at all. For *Los Zetas*, smuggling migrants, blackmail and kidnapping are the core business activities, rather than drugs. They con-

trol real territories."

It's weird, but they were commanders in the Mexican army's elite units. "They are very heavily armed and will fight with both other cartels and the police."

This has created a "hybrid war", according to Voeten, "a national and international conflict, in which people use both primitive and advanced weapons. The conflict with IS and the wars between the cartels are both examples of this new type. IS has a territory, but more than that, it's a concept. Terrorists can operate easily under the IS flag for their attacks."

Both these groups use extreme violence.

"Sometimes, it's completely deranged. A lot has to do with boredom, but it's becoming more and more perverse." For instance, in Sinaloa in 2010, someone stapled the skinned face of a victim to a football with a note saying: "Happy New Year, because it's the last one."

Los Zetas once held up a bus, he continues. "The women were raped, then murdered, as were the children. The men were given sledgehammers and ordered to attack each other. The winners were recruited as *sicario*, the cartel's assassins. There's a logic

to support the cruelty: the survivors are strong and now share a terrible secret. It's a horrendous kind of ragging."

The cartels' despicable tortures have a similar aim. "They do it to create a distance between the victim and the attacker: it dehumanises your opponent, so you don't see a person any more, only pile of quaking meat. After that, shooting someone is almost merciful."

Voeten does not believe that the violence is only down to the influences of their environment.

"It's partly biological. People can behave either with empathy or as egoists. The natural abhorrence of killing a person is not equally present in everyone. However, the *sicarios* often do feel that abhorrence. The first time they kill someone is often accidental, but after the first murder, the second one is easy."

You can also get rid of that abhorrence, Voeten explains. "By regarding opponents as rats who should be exterminated, for instance, or by holding a pistol to someone's head and forcing him to execute someone. Another option is the use of drugs and *brainwashing* to influence someone's mood so he will kill

for you. That method is used for IS' jihadists, the child soldiers of Sierra Leone and Mexican assassins. It may seem a bit inappropriate for an anthropologist to say, but there are common traits that transcend the cultural differences."

The government is attempting to "decapitate" the cartels by arresting the leaders. But, according to Voeten, this kingpin strategy is counter-productive. "It's very sexy to arrest the big boss on television, but a cartel is a complete network – it doesn't die when you cut off its head. It just divides into smaller cartels, *cartelitos*, which then have to prove themselves and that leads to bloody wars among rival factions."

In addition, that policy creates martyrs. "El Chapo, the head of the Sinaloa cartel, was – still is – a hero in those parts. He's been caught a few times already, only to escape again. A commonly held theory claims that he's had help from the government. It's possible. In one small town, the entire police force was controlled by the cartel: bad to the bone."

"I just need to murder people"

Teun Voeten and film-maker Maaike Engels interviewed six Mexican assassins. "An active *sicario* from the Sinaloa cartel wore a mask and used an alias: 'El Gordo' - the fat one. He told us that he'd had us watched: 'You might have been agents from the *Drugs Enforcement Administration*.'" Often, we assume that social exclusion is a major reason for choosing this life, but El Gordo was a good student who grew up in a prosperous neighbourhood. "He got involved when he met sons of cartel members at a school for rich kids."

Another *sicario*, Jaime, told Voeten: "I'm not a victim of society, like everyone says. Everyone makes their own choices and I've evidently chosen to be like this. Selling drugs is easier than a job: more money and fewer hours."

But when he's in bed, El Gordo admits to seeing his victims again sometimes: "They sit in a chair and stare at me. They look normal: I can't see any blood. They don't scare me. Sometimes I light a candle or turn on the light. Then they leave and I turn over and fall asleep."

Sicario Edgar confessed he could not live without murdering people. "It gives me a feeling of power, but it doesn't last long, so I have to murder someone else. I just need to."

In the prison where he is currently doing time, there is an *Adictos Anonimous* group that tackles all sorts of addiction, including the craving to kill. Nonetheless, Edgar has a code of honour: "No bumping off women or children."

Academische Agenda

Prof.dr. M.M. Boone zal op vrijdag 28 september een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Rechtsgeleerdheid, met als leeropdracht Criminologie en Vergelijkende Penologie. De titel van de oratie is 'Paradoxen van toezicht als sanctie'.

Prof.dr. I.P.J. Alwayn zal op maandag 1 oktober een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde met als leeropdracht Heelkunde, in het bijzonder Transplantatiechirurgie. De titel van de oratie is 'Orgaantransplantatie in Leiden: over Identiteit en Innovatie'.

Prof.dr. M.G. Knoef zal op vrijdag 5 oktober een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde met als Rechtsgeleerdheid met als leeropdracht Economie, in het bijzonder Empirische Micro-Economie. De titel van de oratie is 'Dromen over een goed pensioen: origami en datascience'.

Dhr. A.D. de Zwart hoopt op dinsdag 9 oktober om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Diagnostic Modalities for the Occult Scaphoid Fracture'. Promotor is Prof. dr. I.B. Schipper.

Dhr. Y. Li hoopt op dinsdag 9 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel

van het proefschrift is 'Fusion of X-ray angiography and Optical Coherence Tomography for coronary flow simulation'. Promotoren zijn Prof.dr.ir. B.P.F. Lelieveld en Prof.dr.ir. J.H.C. Reiber.

Mw. M.A. Mendoza Beltran hoopt op dinsdag 9 oktober om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Deepening the uncertainty dimension of environmental Life Cycle Assessment. Addressing choice, future and interpretation uncertainties'. Promotoren zijn Prof.dr. A. Tukker en Prof.dr. D.P. van Vuuren.

Mw. T. Meuleman hoopt op dinsdag 9 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Paternal factors in recurrent miscarriage, a role beyond conception'. Promotoren zijn Prof.dr. F.H.J. Claas en Prof.dr. J.M.M. van Lith.

Dhr. P.A. Kerkhof hoopt op dinsdag 9 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Language, law and loanwords in early medieval Gaul: Language Contact and Studies in Gallo-Romance Phonology'. Promotor is Prof.dr. A. Lubotsky.

Mw. S. van Duijn hoopt op woensdag 10 oktober om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'MRI and histological studies on early markers of Alzheimer's disease'. Promotor is Prof.dr. M.A. van Buchem.

Dhr. R.X. Resch hoopt op woensdag 10 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'The Interpretation of Plurilingual Tax Treaties'. Promotor is Prof. dr. C. van Raad.

Mw. S.M. van Dorp hoopt op woensdag 10 oktober om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Epidemiology of Clostridium difficile infections in the Netherlands and Europe: implications for surveillance and control'. Promotor is Prof.dr. E.J. Kuijper.

Dhr. M. Boon hoopt op woensdag 10 oktober om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Deep neuromuscular blockade and neuromuscular reversal – Applications and implications'. Promotor is Prof.dr. A. Dahan.

Mw. P.A.C. Bakker hoopt op woensdag 10 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Early recogni-

tion of axial spondyloarthritis: imaging and genetic aspects'. Promotor is Prof.dr. D.M.F.M. van der Heijde.

Mw. P.W.M. Voskamp hoopt op woensdag 10 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Prepare; before starting dialysis'. Promotor is Prof.dr. F.W. Dekker.

Dhr. K. Cao hoopt op donderdag 11 oktober om 8.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Structure dependence of molecular reactions on surfaces'. Promotoren zijn Prof.dr.M.T.M. Koper en Prof.dr. A.W. Kleyn.

Dhr. J.J. León Reyes hoopt op donderdag 11 oktober om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Derecho y Política de la Educación Superior Chilena: Evolución, Crisis y Reforma'. Promotor is Prof.dr. P. Silva.

Mw. C. Rahmattulla hoopt op donderdag 11 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'On the pathogenesis and clinical outcome of ANCA-associated vasculitis'. Promotor is Prof.dr. J.A. Bruijn.

Dhr. P. Jafari hoopt op donderdag 11 oktober om

12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Oil, Labour and Revolution in Iran: A Social History of Labour in the Iranian Oil Industry, 1973-1983'. Promotoren zijn Prof.dr. T. Atabaki en Prof.dr. M. van der Linden (UvA).

Dhr. S. van der Vorm hoopt op donderdag 11 oktober om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Reactivity and Selectivity in Glycosylation Reactions'. Promotor is Prof.dr. G.A. van der Marel.

Dhr. W.D. Bolhuis hoopt op donderdag 11 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Governance and Global Affairs. De titel van het proefschrift is 'Van Woord tot Akkoord: Een analyse van de partijkeuzes in CPB- doorrekeningen van verkiezingsprogramma's en regeerakkoorden, 1986-2017'. Promotoren zijn Prof.dr. K.P. Goudswaard en Prof.dr. A. Timmermans.

Dhr. G.D. Amatngalim hoopt op donderdag 11 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Airway epithelial innate host defence in chronic obstructive pulmonary disease'. Promotor is Prof.dr. P.S. Hiemstra.

Figureren in skere tijden

Op de filmset van SINGEL 39

Veertig euro en gratis lunch voor een potje kaarten en maltbier drinken: het figurantenbestaan lijkt zo slecht zo nog niet. Maar sommige acteurs komen ervoor uit Maastricht.

DOOR SUSAN WICHGERS Het zit vol met studenten op maandagmiddag in café de Keyzer. Achterin vraagt iemand zich hardop af waar de jenever blijft. Ze moeten genoeg nemen met koffie, thee en maltbier: de studenten figureren voor de film *SINGEL 39*.

De film gaat over Mo (gespeeld door Lies Visschedijk) die vooral bezig is met haar medische carrière. Totdat Max, gespeeld door Waldeemar Torenstra, naast haar komt wonen en haar doet inzien dat er meer is in het leven dan carrière maken. Leiden is het decor van de studententijd van Mo.

De jenevervraag kwam van de mannen van Minervahuis 'de Duivelspoort', die achterin het café zitten te kaarten.

Figureren als huisuitje? 'Zoiets, ja', zegt Merijn Arnold Bik (22, marketing en communicatie). 'Het zijn skere tijden', verklaart Jurjen (25, criminologie, wil niet met zijn achternaam in de krant). 'Veertig euro voor een dagje kaarten. En ook nog een gratis lunch.' Wat er straks van ze verwacht wordt, weten ze eigenlijk niet zo goed. 'Misschien moeten we zo vechten met de andere kroegbezoekers. Nee hoor, ik ga er vanuit dat we hier gewoon een paar uur aan het

kaarten zijn.'

Ondertussen lopen allerlei mensen met portefeuilles druk heen en weer. De rest van de figuranten, allemaal gestoken in rokjes of jasje-dasje, praten wat met elkaar aan de kroegtafels. Voor Jelle van der Hout (20, marketing) is het zijn debuut als figurant: 'Ik zag het op Facebook en ik woon vlakbij, dus ik dacht: ik probeer het gewoon eens.' Tegenover hem zit een meisje dat hiervoor helemaal vanuit Maastricht is gekomen. 'Ik heb al een klein cv'tje opgebouwd', vertelt ze. 'Figureren is heel leuk, je leert steeds nieuwe mensen kennen.'

Het potje kaarten van de Minervanen wordt halverwege afgebroken, de figuranten moeten zich verplaatsen naar de stoep aan de overkant. Terwijl de groep 'feuten' zich in allerhande dierenpakken steekt, legt iemand van de filmcrew uit in welke situatie de studenten zich straks moeten verplaatsen. Ze zijn terug in het jaar 2000 en staan op een feestje. 'Dus er mag weer binnen gerookt worden?' oppert iemand.

Steeds meer figuranten worden naar binnen geroepen en op hun plaats gezet met een glas maltbier in hun hand, dat tussendoor steeds wordt opgeschuimd met een soort injectienaald. Huisgenoten Anne Rensink (21, communicatiewetenschappen) en Charlot Rutgers (22, psychologie) blijven als één van de laatsten buiten over. 'Leuk om eens te zien hoe zo'n film wordt gemaakt, maar het is wel veel wachten', vindt Rutgers.

Meer huisgenoten hadden zich opgegeven, maar die waren niet

'Als dit het jaar 2000 is, mag er dan ook weer binnen gerookt worden?' Foto Taco van der Eb

uitgekozen. 'Ik ben heel blij dat we samen zijn, eerst waren we bang dat we apart van elkaar werden gezet', vertelt Rensink. Straks moeten ze mimen: met elkaar praten zonder geluid te maken. 'Dat lijkt me toch wel lichtelijk ongemakkelijk, zeker als je iemand niet kent.'

Als iedereen binnen is, wordt dezelfde scène zo'n zeven keer opnieuw gedaan – eerst van de ene kant gefilmd, daarna ook nog van de andere. De acteurs hebben het over 'buiten het dispuut neuken' en dat dat niet de bedoeling is.

Halverwege de opname verandert

de tekst. 'Blijkbaar bestaan disputen uit alleen mannen of vrouwen', verklaart de regisseur aan zijn assistent. Daarna, tegen de figuranten: 'Julie hebben een leuke avond hè, het is feest!'

SINGEL 39 is komend voorjaar te zien in de bioscoop.

What's your idea for bringing Dutch and international students together?

Do you have a creative idea for improving contacts between Dutch and international students? Work out a plan and you could win the Van Bergen Prize and earn a maximum of 5,000 euros to put your idea into practice.

Over 110 different nationalities are represented in Leiden and The Hague. So how do you make sure they mix well with one another? The annual Van Bergen Prize aims to encourage ideas that will promote the integration of Dutch and international students. Everyone associated with Leiden University is welcome to submit their plan. The deadline for submissions is 22 October 2018.

What kind of plan can you submit? Think about organising activities related to lectures or tutorials attended by a number of international students, or making it possible for newly arrived international students to take part in cultural or sporting activities (such as a choir, an orchestra, a band, a small musical ensemble, a dance club, or a sports club). The prize will be awarded to the group or organisation that comes up with the best and most innovative plan. The winner of the prize is also expected to actually implement their plan.

The winner will be announced during the dinner of the Diversity Symposium on 13 November. They will be asked to present their initiative during this symposium.

Criteria

- An idea for the Van Bergen Prize;
- should be an innovative activity for the Leiden University community;
- stimulates a two-way interaction between Dutch and international students, or promotes better relations between different cultures;
- is for a large target group, for example the whole Leiden community or a large group within the University;
- is sustainable;
- can be implemented relatively easily.

N.B. The Fund finances the start of the initiative. Ultimately, the intention is that the plan will become self-sustaining. Bear in mind that there is no budget for time spent working on the initiative nor for providing food and drink during the activities: the basis of the initiative is that it is voluntary.

Guidelines

To help you, here are some guidelines for putting your plan together. You can include the following categories in your plan:

1. introduction setting out your plan and describing the underlying ideas and aims (between 300 and 400 words);
2. description of how the plan can be implemented in the year 2019, including a timeline (also between 300 and 400 words);
3. cost budget, including any other sources of funding.

How can you submit your plan?

You can send in your idea for the Van Bergen Prize in English via this website: <https://form.jotformeu.com/72544146272354> in PDF format.

Send in your idea before 22 October 2018!

Universiteit Leiden

Het Clubje

Ruben Hofstee (links) en Jeroen Vos: 'Mensen hebben weer behoefte om lekker bourgondisch bij elkaar te zitten.' Foto Taco van der Eb

'Studeren was niet echt ons ding'

Jeroen Vos (25) en Ruben Hofstee (24) van café De Storm

Ruben Hofstee (l): 'Op 1 augustus begonnen we te verbouwen. We hebben alles van de muur getrokken en non-stop geklust. Op dag negen zag ik door de bomen het bos niet meer.'

Jeroen Vos: 'We zeiden tegen elkaar: kunnen we alsjeblieft gewoon gaan doen waar we goed in zijn? Wat hebben we nodig om open te kunnen? Nou, dat was in theorie alleen bier.'

Hofstee: 'Dus op tien augustus gingen we open.'

Vos: 'De Storm maakt nog steeds winst, daar hebben wij ons ook wel over verbaasd.'

Hofstee: 'Niet veel. Tegen break-even aan. We hebben ook echt rustige avonden.'

Vos: 'We kennen elkaar van de middelbare school.'

Hofstee: 'Studeren hebben we geprobeerd. Het was nooit echt mijn ding.'

Vos: 'Toen ik mijn scriptie psychologie ging schrijven, kwam ik op een punt dat ik me afvroeg waarvoor ik het allemaal deed. Na heel lang over wikken en wegen ben ik gestopt.'

Hofstee: 'Ik heb Pabo en informatica gedaan, aan de hogeschool. Ik heb het allebei een jaartje volgehouden.'

Vos: 'We hadden niet per se plannen samen een kroeg te beginnen. Jij wilde graag een kroeg.'

Hofstee: 'Toen ik deze kans kreeg, was jij wel de eerste die ik vroeg.'

Vos: 'Ik zag mezelf niet echt in een

kroeg. Ik heb meer met het hele plaatje, met eten erbij. Dat heeft in de eerste week wel paniek opgeleverd: waar ben ik aan begonnen? Maar daarna landde alles een beetje. Het was heel druk bij de opening, en daarna in de El Cid.'

Hofstee: 'We zijn er echt trots op, nu al.'

Vos: 'We mogen al in onze handjes knippen. En we weten ook wel dat de omzet nog gaat groeien.'

Hofstee: 'We kunnen alles beslissen. De maandagen lopen niet, dus we maken er nu een studentenavond van met pitchers voor tien euro.'

Vos: 'Veel vrienden zijn een beetje klaar met de vereniging, maar vinden het nog wel leuk om samen te komen.'

Hofstee: 'Dat is een gat dat we wel pro-

beren op te vullen.'

Vos: 'Wat ons verbaasde: dingen die tien jaar geleden leuk waren, zijn nu opnieuw leuk.'

Hofstee: 'We hebben een spelletjeskast.'

Vos: 'Mensen hebben weer behoefte om lekker bourgondisch bij elkaar te zitten en bijvoorbeeld een pubquiz te doen, maar ook een karaokeavond.'

Hofstee: 'Lijkt me geniaal.'

Vos: 'Lekker lallen aan de bar.'

Hofstee: 'We hebben de leeftijd bereikt dat je niet meer vierhonderd bier naar achter gooit zonder er verder iets bij te doen.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Column

In Europa

Omdat Leiden op den duur ook gaat benauwen, en de metropool blijft lonken, zet ik mijn studie en mijn leven een half jaar voort in Parijs. Het is het centrum van de wereld van honderd jaar geleden, het kosmopolitisch brandpunt waar de avant-garde in kunst en wetenschap naartoe trok voordat de twintigste eeuw Europa vernietigde. Precies naar het kosmopolitische levensgevoel van toen ben ik op zoek. Berlijn is over zijn hoogtepunt heen, Wenen voor oude mensen, het Duits ben ik toch niet machtig en er is al genoeg Engels in de wereld. Parijs dus.

Een uitstekende poging om de wereld van gisteren te reanimeren is het Erasmus-programma van de EU. Studeren in het buitenland met als doel de vorming van een gedeelde, Europese identiteit. Ikzelf volg weliswaar niet officieel dit programma, maar wel officieus, omdat ik in Frankrijk zit en hier met de juiste tactieken en contacten regels omzeild kunnen worden.

De Erasmus-ervaring begint, na een prélude in de vorm van een intensieve taalcursus, met de *réunion* in het oude amfitheater van de Sorbonne Universiteit. Concentrische rijen houten banken, standbeelden van geleerden die vanuit hun nissen toekijken, een hoge koepel waar het licht vandaan komt en een enorm schilderij dat aan het zicht wordt onttrokken door het ervoor hangende scherm voor de Powerpoints.

Op het podium spreekt iemand ons toe. Studenten vertellen van wat Parijs zoal te bieden heeft. Daarna volgt het administratieve gedeelte, dat even vertederend als surrealistisch is. Bijna een uur lang worden de namen van de universiteiten van alle aanwezigen omgeroepen. Sapienza, Humboldt, Cambridge, Lissabon... We moeten naar voren komen en ons identificeren, waarna we onze studentenkaart ontvangen. Vanwege de soms onherkenbare Franse uitspraak weet niet iedereen wanneer hij of zij aan de beurt is, met een vrolijke chaos op het podium tot gevolg die de diversiteit van Europa vrij letterlijk laat zien.

Wat opvalt is de afwezigheid van studenten uit Oost-Europa. Terwijl Parijs ten tijde van het modernisme nog vele kunstenaars en vluchtelingen uit oostelijke richting aantrok, ben ik sinds mijn aankomst onder de studenten slechts een meisje uit Warschau tegengekomen. In het nachtleven en de betere warenhuizen is de Russische nouveau riche evenwel vaste gast, maar zou deze aanwezigheid niet ook op de universiteit moeten gelden?

Heeft deze scheve verdeling te maken met de populistisch-nationalistische wind die over het continent waait en met name in Oost-Europa tot de instituties is doorgedrongen? Wordt er geen Frans meer gesproken in Sint-Petersburg? Moet na zijn hart, ook de rest van Chopins stoffelijk overschot uit Parijs getransporteerd naar Polen? Verder naar het oosten lijken ze de metropool onverminderd op waarde te schatten. Met de talrijke Koreanen en Chinezen die hier continentale filosofie of film komen studeren is het in elk geval goed absint drinken.

TIM HOFFMAN is student geneeskunde

Bandirah

